ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ ในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิต

กนกกานต์ แก้วนุช*[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิตของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ และ (2) วิเคราะห์อิทธิพลของลักษณะของผู้ประกอบการ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และความสามารถในการแข่งขันที่มีต่อศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิต การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและบริการในกรุงเทพมหานคร จำนวน 385 ราย ด้วยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงร่วมกับการแนะนำต่อ (Purposive and snowball sampling) เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC = 0.67–1.00) และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.915 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและบริการมีศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิตอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ ลักษณะของผู้ประกอบการ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และความสามารถในการแข่งขัน มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิต โดยความสามารถในการแข่งขันเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงที่สุด (β = 0.451) ข้อค้นพบชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการควรมุ่งเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันควบคู่กับการสนับสนุนด้านการเรียนรู้ นโยบาย เทคโนโลยี และเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อส่งเสริมการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิตและสนับสนุนการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการ

คำสำคัญ: ระบบนิเวศพลาสติกเครดิต, ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ, ศักยภาพผู้ประกอบการ

* รองศาสตราจารย์, คณะการจัดการการท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

*[1] Corresponding author, email: kanokkarn.k@nida.ac.th, Tel. 096-4159654

Received : May 5, 2026; **Revised** : June 29, 2026; **Accepted** : July 7, 2026

Factors Influencing the Capacity of Tourism and Hospitality Entrepreneurs in Plastic Credit Ecosystem Management

Kanokkarn Kaewnuch*[1]

Abstract

This study aimed to (1) examine the level of plastic credit ecosystem management capacity among tourism and hospitality entrepreneurs and (2) analyze the influence of entrepreneur characteristics, social interaction, and competitive capability on entrepreneurs' plastic credit ecosystem management capacity. A quantitative research design was employed. Data were collected from 385 tourism and hospitality entrepreneurs operating in Bangkok, Thailand, using purposive and snowball sampling techniques. The research instrument was a structured questionnaire with satisfactory content validity (IOC = 0.67–1.00) and high internal reliability (Cronbach's alpha = 0.915). Data were analyzed using descriptive statistics and multiple regression analysis. The findings revealed that tourism and hospitality entrepreneurs demonstrated a high capacity for plastic credit ecosystem management. Furthermore, entrepreneur characteristics, social interaction, and competitive capability exerted significant positive influences on plastic credit ecosystem management capacity, with competitive capability emerging as the strongest predictor (β = 0.451). These findings suggest that strengthening entrepreneurs' capacity for plastic credit ecosystem management requires enhancing competitive capability while simultaneously reinforcing its key dimensions: learning and training, policy support, technological systems, and collaborative networks. Such integrated efforts are essential for advancing effective plastic credit ecosystem management for the tourism and hospitality business.

Keywords: Plastic credit ecosystem, Tourism and hospitality entrepreneurs, Entrepreneurial capacity

* Associate Prof., Graduate School of Tourism Management, NIDA

*[1] Corresponding author, email: kanokkarn.k@nida.ac.th, Tel. 096-4159654

Received : May 5, 2026; **Revised** : June 29, 2026; **Accepted** : July 7, 2026

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การจัดการขยะพลาสติกได้เปลี่ยนผ่านจากแนวคิดการกำจัดของเสียไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียน ที่มุ่งลดการใช้ทรัพยากร เพิ่มการใช้ซ้ำ และหมุนเวียนทรัพยากรกลับเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะ SDG 8, SDG 12 และ SDG 13 (United Nations, 2015) ภายใต้แนวทางดังกล่าว หลายประเทศได้นำมาตรการเชิงนโยบายและเชิงตลาด เช่น ระบบความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นของผู้ผลิต (Extended Producer Responsibility: EPR) และระบบพลาสติกเครดิต มาใช้เพื่อสนับสนุนการลด การเก็บรวบรวม และการรีไซเคิลขยะพลาสติก อย่างไรก็ตาม World Bank (2024) ชี้ว่า พลาสติกเครดิตควรทำหน้าที่เป็นกลไกเสริมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียนมากกว่าการทดแทนมาตรการลดการใช้พลาสติกหรือระบบ EPR ความสำเร็จของระบบจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับเครื่องมือทางการเงินเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำกลไกดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ

ภาคธุรกิจท่องเที่ยวและบริการเป็นภาคเศรษฐกิจที่ใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวในปริมาณสูง จึงมีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียนผ่านการจัดการทรัพยากรและความร่วมมือของผู้ประกอบการ (United Nations Environment Programme [UNEP], 2021) แม้ว่าพลาสติกเครดิตจะได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นในฐานะเครื่องมือสนับสนุนการจัดการขยะพลาสติก แต่งานวิจัยที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับการออกแบบมาตรฐาน ระบบรับรอง และการกำกับดูแลเป็นหลัก ขณะที่การศึกษาศักยภาพของผู้ประกอบการในการนำระบบดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ยังมีจำกัด ทั้งที่ความสำเร็จของระบบขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ประกอบการในการเรียนรู้ ปรับตัว ประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และสร้างความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (World Bank, 2024) สะท้อนให้เห็นว่า ศักยภาพของผู้ประกอบการเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมไปสู่การดำเนินงานจริงในระดับองค์กร ในบริบทของประเทศไทย แม้ว่าจะมีการผลักดัน BCG Economy Model และแผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะพลาสติกอย่างต่อเนื่อง แต่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ โดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ยังเผชิญข้อจำกัดด้านองค์ความรู้ เทคโนโลยี และเครือข่ายความร่วมมือ กรุงเทพมหานครซึ่งเป็นศูนย์กลางของธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ จึงเป็นบริบทที่เหมาะสมในการศึกษาศักยภาพของผู้ประกอบการในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิต

จากการทบทวนวรรณกรรมพบช่องว่างองค์ความรู้ 3 ประการ ได้แก่ (1) งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งศึกษากลไกและการกำกับดูแลระบบพลาสติกเครดิต มากกว่าศักยภาพของผู้ประกอบการในฐานะผู้ขับเคลื่อนระบบ (2) ยังขาดหลักฐานเชิงประจักษ์เกี่ยวกับอิทธิพลของลักษณะของผู้ประกอบการ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และความสามารถในการแข่งขันต่อศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิต และ (3) การศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการในบริบทของการจัดการของเสียหรือภาคอุตสาหกรรม มากกว่าภาคธุรกิจท่องเที่ยวและบริการในประเทศกำลังพัฒนา ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิตของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ และวิเคราะห์อิทธิพลของลักษณะของผู้ประกอบการ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และความสามารถในการแข่งขันที่มีต่อศักยภาพดังกล่าว เพื่อสนับสนุนการพัฒนาองค์ความรู้และแนวทางการยกระดับศักยภาพผู้ประกอบการสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิตของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ

2. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของลักษณะของผู้ประกอบการ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และความสามารถในการแข่งขันที่มีต่อศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิต

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานี้มีแนวคิดมาจากเรื่องศักยภาพการจัดการระบบนิเวศเชิงพลาสติกเครดิต แม้ว่าพลาสติกเครดิตจะได้รับการพัฒนาให้เป็นกลไกสนับสนุนการจัดการขยะพลาสติกภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน และมีบทบาทในการสร้างแรงจูงใจ ความโปร่งใส และการระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม (World Bank, 2024; Verra, 2023) แต่งานวิจัยที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับการออกแบบมาตรฐาน ระบบรับรอง และการกำกับดูแลเป็นหลัก ขณะที่การศึกษาที่อธิบายศักยภาพของผู้ประกอบการในการนำกลไกดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในระดับองค์กรยังมีอยู่อย่างจำกัด การเปลี่ยนผ่านจากนโยบายหรือกลไกด้านสิ่งแวดล้อมไปสู่การดำเนินงานจริงไม่ได้ขึ้นอยู่กับเครื่องมือทางการเงินเพียงอย่างเดียว หากขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ประกอบการในการเรียนรู้ ปรับตัว ประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และสร้างความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตลอดห่วงโซ่คุณค่า ดังนั้น ความสำเร็จของระบบนิเวศพลาสติกเครดิตจึงควรพิจารณาจากศักยภาพของผู้ประกอบการในการขับเคลื่อนระบบดังกล่าวควบคู่กับการออกแบบกลไกเชิงนโยบายจากมุมมองดังกล่าว การศึกษาครั้งนี้จึงเสนอแนวคิด ศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิต (Plastic Credit Ecosystem Management Capacity: PCEMC) เพื่ออธิบายความสามารถเชิงองค์กรของผู้ประกอบการในการบูรณาการองค์ความรู้ เทคโนโลยี ทรัพยากร และความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อนำระบบพลาสติกเครดิตไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจอย่างมีประสิทธิผลและสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยแนวคิดนี้มองว่าศักยภาพเป็นความสามารถที่สามารถพัฒนาได้ผ่านการเรียนรู้ การสนับสนุนเชิงนโยบาย การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ในการศึกษาครั้งนี้ PCEMC ถูกกำหนดเป็นตัวแปรตามของการวิจัย โดยประกอบด้วย 4 มิติ ได้แก่ (1) การเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพ (2) การสนับสนุนเชิงนโยบายและสถาบัน (3) เทคโนโลยีและการติดตามตรวจสอบ และ (4) เครือข่ายและความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งสะท้อนกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงระบบพลาสติกเครดิตจากระดับนโยบายไปสู่การปฏิบัติของผู้ประกอบการ และเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนากรอบแนวคิดของการวิจัย

ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมในฐานะกรอบแนวคิดสำหรับการอธิบายศักยภาพผู้ประกอบการในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิต ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social Exchange Theory: SET) อธิบายว่าบุคคลหรือองค์กรจะเข้าร่วมกิจกรรมหรือสร้างความร่วมมือเมื่อรับรู้ว่าผลประโยชน์ที่ได้รับมีคุณค่ามากกว่าต้นทุนที่ต้องรับผิดชอบ (Homans, 1958; Blau, 1964) แนวคิดดังกล่าวได้รับการประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลายในงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเพื่ออธิบายบทบาทของความไว้วางใจ ความร่วมมือ และการแลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Ap, 1992; Nunkoo & Ramkissoon, 2011; Nunkoo & Gursoy, 2012) ในบริบทของระบบนิเวศพลาสติกเครดิต

การดำเนินงานต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ หน่วยงานภาครัฐ องค์กรรับรอง ผู้รีไซเคิล และผู้บริโภค ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล องค์ความรู้ เทคโนโลยี และทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจหมุนเวียน (World Bank, 2024; Verra, 2023) ดังนั้น ความไว้วางใจ การมีเครือข่ายความร่วมมือ และการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้ประกอบการเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสในการเรียนรู้ ซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิต

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาครั้งนี้จึงประยุกต์ใช้ SET เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิต โดยเสนอว่า ผู้ประกอบการที่มีความไว้วางใจ มีเครือข่ายความร่วมมือ และมีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างต่อเนื่อง จะสามารถพัฒนาศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า

ความสามารถในการแข่งขันเชิงพลวัตกลไกการปรับตัวของผู้ประกอบการสู่ระบบนิเวศพลาสติกเครดิต ทฤษฎีความสามารถเชิงพลวัต (Dynamic Capability Theory: DCT) อธิบายว่า ความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืนไม่ได้ขึ้นอยู่กับทรัพยากรขององค์กรเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากความสามารถในการเรียนรู้ ปรับตัว และบูรณาการทรัพยากรเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ (Teece et al., 1997; Teece, 2007; Teece et al., 2016) แนวคิดดังกล่าวได้รับการประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางเพื่ออธิบายการปรับตัวขององค์กรต่อการเปลี่ยนแปลงด้านนวัตกรรม เทคโนโลยี และความยั่งยืน ในบริบทของระบบนิเวศพลาสติกเครดิต ความสามารถในการแข่งขันสะท้อนศักยภาพของผู้ประกอบการในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เทคโนโลยี และการจัดการภายในองค์กร เพื่อรองรับมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมและข้อกำหนดของระบบพลาสติกเครดิต องค์กรที่สามารถบูรณาการนวัตกรรม การจัดการทรัพยากร และความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จะสามารถสร้างทั้งคุณค่าทางเศรษฐกิจและความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมได้พร้อมกัน (Geissdoerfer et al., 2017) ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงประยุกต์ใช้ DCT เพื่ออธิบายบทบาทของความสามารถในการแข่งขันต่อศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิต โดยเสนอว่า ผู้ประกอบการที่สามารถเรียนรู้ ปรับตัว และประยุกต์ใช้ทรัพยากรขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะสามารถพัฒนาศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิตได้ดีกว่า จากการสังเคราะห์วรรณกรรมและฐานทฤษฎี การศึกษาครั้งนี้เสนอกรอบแนวคิดที่อธิบายว่า ศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิตของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและบริการได้รับอิทธิพลจากลักษณะของผู้ประกอบการ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนากรอบแนวคิดการวิจัยที่แสดงในภาพที่ 1

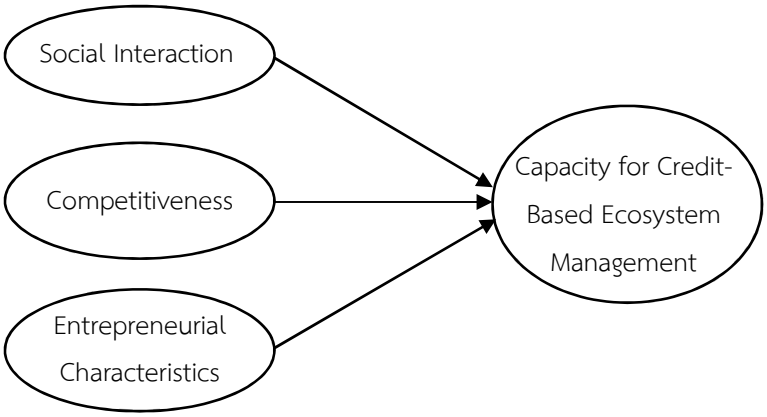

Figure 1 Research conceptual framework

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ภายใต้การวิจัยเชิงอธิบาย โดยใช้การสำรวจภาคสนามแบบภาคตัดขวาง เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิตของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ กรอบแนวคิดการวิจัยพัฒนาขึ้นจากการสังเคราะห์วรรณกรรมด้านระบบนิเวศพลาสติกเครดิต ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม และทฤษฎีความสามารถเชิงพลวัต โดยกำหนดให้ลักษณะของผู้ประกอบการ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และความสามารถในการแข่งขันเป็นตัวแปรอิสระ ส่วนศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิต (PCEMC) เป็นตัวแปรตาม ข้อมูลเก็บด้วยแบบสอบถามและวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

หน่วยวิเคราะห์ของการวิจัยคือผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ ซึ่งเป็นเจ้าของกิจการ ผู้บริหาร หรือผู้จัดการที่มีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กร ประชากรเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและบริการที่ดำเนินกิจการในกรุงเทพมหานคร ซึ่งครอบคลุมธุรกิจโรงแรม ที่พัก ร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยว และธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว เนื่องจากไม่มีฐานข้อมูลประชากรที่สมบูรณ์และไม่สามารถระบุผู้ประกอบการที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ได้ทั้งหมด การศึกษาครั้งนี้จึงใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง ร่วมกับการคัดเลือกแบบลูกโซ่ โดยเริ่มจากการค้นหาผู้ประกอบการจากฐานข้อมูลสาธารณะและเครือข่ายธุรกิจ ก่อนให้ผู้ให้ข้อมูลแนะนำผู้ประกอบการรายอื่นที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์การวิจัย

ขนาดกลุ่มตัวอย่างกำหนดตามสูตรของ Cochran (1977) สำหรับประชากรขนาดใหญ่ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ 385 ราย หลังการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม สามารถใช้ข้อมูลในการวิเคราะห์ได้จำนวน 385 ชุด

เครื่องมือวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามที่มีโครงสร้าง พัฒนาขึ้นจากการสังเคราะห์วรรณกรรม แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศพลาสติกเครดิต ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (SET) และทฤษฎีความสามารถเชิงพลวัต (DCT) ให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดของการวิจัย แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่ (1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ (2) ลักษณะของผู้ประกอบการ (3) ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (4) ความสามารถในการแข่งขัน และ (5) ศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิต โดยข้อคำถามของตัวแปรวิจัยใช้มาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ท 5 ระดับ

แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน พบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67–1.00 จากนั้นทดลองใช้กับผู้ประกอบการที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย ก่อนประเมินความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ซึ่งแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.915 สูงกว่าเกณฑ์ที่แนะนำโดย Nunnally and Bernstein (1994) จึงถือว่าเครื่องมือวิจัยมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับที่ยอมรับได้

การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลได้รับคำชี้แจงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการวิจัย และสิทธิในการเข้าร่วม พร้อมให้ความยินยอมโดยสมัครใจในการให้ข้อมูล ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลทราบว่าสามารถถอนตัวได้ทุกเมื่อโดยไม่ส่งผลกระทบใดๆ ข้อมูลทั้งหมดได้รับการเก็บรักษาเป็นความลับ ใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น และนำเสนอผลในภาพรวมโดยไม่เปิดเผยตัวตนของผู้ให้ข้อมูล

การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์การวิจัย โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลก่อนตอบแบบสอบถาม ข้อมูลทั้งหมดถูกเก็บรักษาเป็นความลับ ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางวิชาการ และไม่เปิดเผยตัวตนของผู้ตอบ การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและระดับศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิต ส่วนการวิเคราะห์อิทธิพลของลักษณะของผู้ประกอบการ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและความสามารถในการแข่งขันต่อศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิตใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ก่อนการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการตรวจสอบพบว่าค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Hair et al., 2019) ค่า Variance Inflation Factor (VIF) อยู่ระหว่าง 1.40–1.60 และค่า Durbin–Watson เท่ากับ 1.85 แสดงให้เห็นว่าข้อมูลมีความเหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย

1. ระดับศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิตของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ระดับศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิตของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและบริการใน 4 มิติ ได้แก่ การเรียนรู้และการฝึกอบรม นโยบายและการสนับสนุน เทคโนโลยีและระบบตรวจสอบ และเครือข่ายและความร่วมมือ ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้ประกอบการมีศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิตโดยรวมอยู่ในระดับ มาก (M = 4.11, SD = 0.68) โดยทุกองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้ ด้านเทคโนโลยีและระบบตรวจสอบมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (M = 4.17) รองลงมา ได้แก่ นโยบายและการสนับสนุน (M = 4.13) การเรียนรู้และการฝึกอบรม (M = 4.09) และเครือข่ายและความร่วมมือ (M = 4.06) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1

Table 1 Level of Tourism and Hospitality Entrepreneurs' Capacity for Plastic Credit Ecosystem Management

Capacity Component	*M*	*SD*	Level
Learning and Training	4.09	0.69	High
Policy and Support	4.13	0.65	High
Technology and Verification System	4.17	0.67	High
Networks and Collaboration	4.06	0.70	High
Overall Capacity for Plastic Credit Ecosystem management	4.11	0.68	High

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิตของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิต ผลการวิเคราะห์พบว่า ลักษณะของผู้ประกอบการ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และความสามารถในการแข่งขัน ล้วนมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิต ($p < .001$) เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) พบว่า ความสามารถในการแข่งขันมีอิทธิพลสูงที่สุด ($\beta = 0.451$) รองลงมา ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ($\beta = 0.306$) และลักษณะของผู้ประกอบการ ($\beta = 0.213$) ดังแสดงในตารางที่ 2

Table 2 Factors Influencing Tourism and Hospitality Entrepreneurs' Capacity for Plastic Credit Ecosystem Management

Factor	β	t	p	VIF	Interpretation
Entrepreneurial Characteristics	0.213	4.127	<.001	1.352	Moderate positive effect
Social Interaction	0.306	5.989	<.001	1.447	Relatively strong positive effect
Competitiveness	0.451	9.327	<.001	1.673	Strong positive effect

โดยสรุป ผลการวิจัยยืนยันว่าวัตถุประสงค์ทั้งสองข้อได้รับการสนับสนุน กล่าวคือ ผู้ประกอบการมีศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิตอยู่ในระดับมาก และศักยภาพดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากลักษณะของผู้ประกอบการ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และความสามารถในการแข่งขัน โดยความสามารถในการแข่งขันเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงที่สุด

การอภิปรายผลการวิจัย

ศักยภาพของผู้ประกอบการในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิต ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและบริการมีศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีและระบบตรวจสอบ รวมถึงนโยบายและ

การสนับสนุน สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ประกอบการเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินธุรกิจที่คำนึงถึงความยั่งยืน และมีความพร้อมในการปรับตัวต่อแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมรูปแบบใหม่ อย่างไรก็ตาม ความพร้อมดังกล่าวควรตีความว่าเป็นศักยภาพในการเริ่มต้น มากกว่าความสามารถในการขับเคลื่อนระบบพลาสติกเครดิตให้เกิดผลสำเร็จในทางปฏิบัติ เนื่องจากการดำเนินงานของระบบดังกล่าวยังต้องอาศัยการสนับสนุนจากภาคนโยบาย เทคโนโลยี และเครือข่ายความร่วมมือควบคู่กัน ข้อค้นพบนี้สามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิดความสามารถเชิงพลวัต (DCT) ซึ่งเสนอว่า ความสามารถขององค์กรมิได้เกิดจากทรัพยากรที่มีอยู่เพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากความสามารถในการเรียนรู้ ปรับตัว และบูรณาการทรัพยากรเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ (Teece et al., 1997; Teece, 2007; Teece et al., 2016) ในบริบทของการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิต ศักยภาพของผู้ประกอบการจึงไม่ใช่เพียงการมีความรู้หรือทักษะด้านสิ่งแวดล้อม แต่รวมถึงความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี การเรียนรู้ข้อกำหนดใหม่ และการสร้างความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อเปลี่ยนข้อกำหนดด้านความยั่งยืนให้เป็นการดำเนินงานที่สามารถปฏิบัติได้จริง ผลการศึกษายังสอดคล้องกับข้อเสนอของ World Bank (2024) และ Verra (2023) ที่ระบุว่า ความสำเร็จของระบบพลาสติกเครดิตขึ้นอยู่กับศักยภาพขององค์กรในการนำกลไกดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ มากกว่าการมีระบบเครดิตหรือเครื่องมือทางการเงินเพียงอย่างเดียว อีกทั้งยังสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนของ Geissdoerfer et al. (2017) ที่เสนอว่า การเปลี่ยนผ่านสู่ความยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการองค์ความรู้ นวัตกรรม เทคโนโลยี และความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตลอดห่วงโซ่คุณค่า อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้ได้ขยายองค์ความรู้จากวรรณกรรมเดิมในประเด็นสำคัญ กล่าวคือ งานวิจัยที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับการออกแบบกลไกพลาสติกเครดิต มาตรฐาน การรับรอง และการกำกับดูแลระบบเป็นหลัก ขณะที่การศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ความสำเร็จของระบบนิเวศพลาสติกเครดิตในภาคธุรกิจท่องเที่ยวและบริการควรเริ่มต้นจากการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการในฐานะกลไกหลักที่เชื่อมโยงองค์ความรู้ เทคโนโลยี ความร่วมมือ และนโยบายไปสู่การดำเนินงานจริงในระดับองค์กร ดังนั้น ศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิตจึงควรถูกพิจารณาเป็นความสามารถเชิงองค์กรที่สามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง มากกว่าจะเป็นคุณลักษณะเฉพาะของผู้ประกอบการเพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นมุมมองที่ช่วยเติมเต็มช่องว่างของวรรณกรรมด้านพลาสติกเครดิตและขยายการประยุกต์ใช้แนวคิดความสามารถเชิงพลวัตสู่บริบทธุรกิจท่องเที่ยวและบริการในประเทศไทย

ความสามารถในการแข่งขันกับการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ความสามารถในการแข่งขันเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิตมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรอิสระอื่น สะท้อนให้เห็นว่าความสำเร็จของการนำระบบพลาสติกเครดิตไปประยุกต์ใช้ในธุรกิจท่องเที่ยวและบริการมิได้ขึ้นอยู่กับการรับรู้ด้านสิ่งแวดล้อมเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ประกอบการในการเรียนรู้ ปรับตัว และเปลี่ยนข้อกำหนดด้านความยั่งยืนให้เป็นกระบวนการดำเนินงานขององค์กรได้จริง ผู้ประกอบการที่มีความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง จึงมีแนวโน้มพัฒนาศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิตได้สูงกว่า ข้อค้นพบดังกล่าวสามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีความสามารถเชิงพลวัต (DCT) ซึ่งเสนอว่า ความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืนเกิดจากความสามารถขององค์กรในการรับรู้โอกาส เรียนรู้ ปรับตัว และบูรณาการทรัพยากรเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ (Teece et al., 1997; Teece,

2007; Teece et al., 2016) ในบริบทของการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิต ความสามารถดังกล่าวครอบคลุมการพัฒนาความรู้ด้านเศรษฐกิจหมุนเวียน การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการติดตามและตรวจสอบข้อมูล การปรับกระบวนการดำเนินงาน และการสร้างนวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเปลี่ยนผ่านสู่ธุรกิจการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ผลการศึกษายังสอดคล้องกับวรรณกรรมด้านเศรษฐกิจหมุนเวียนที่เสนอว่า องค์กรที่สามารถบูรณาการนวัตกรรม การจัดการทรัพยากร และการเรียนรู้ขององค์กรเข้ากับการดำเนินธุรกิจ จะสามารถสร้างทั้งความสามารถในการแข่งขันและคุณค่าด้านสิ่งแวดล้อมได้พร้อมกัน (Geissdoerfer et al., 2017) ขณะเดียวกัน Hart (1995) และ Hart and Dowell (2011) เสนอว่า ความสามารถในการแข่งขันในอนาคตจะเกิดจากการพัฒนาศักยภาพด้านสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพขององค์กร มากกว่าการมุ่งเพิ่มประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของการศึกษาครั้งนี้ที่แสดงให้เห็นว่า การจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิตควรถูกมองเป็นโอกาสในการยกระดับขีดความสามารถของธุรกิจ มากกว่าการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อมเท่านั้น ประเด็นที่น่าสนใจของการศึกษาครั้งนี้ คือ ความสามารถในการแข่งขันถูกวัดผ่านองค์ประกอบด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติของผู้ประกอบการ ซึ่งสะท้อนว่าศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิตเริ่มต้นจากการพัฒนาทุนมนุษย์ ก่อนขยายไปสู่การพัฒนาองค์กรในระดับระบบ ข้อค้นพบดังกล่าวจึงช่วยขยายการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถเชิงพลวัตจากการอธิบายความได้เปรียบทางการแข่งขันขององค์กร ไปสู่การอธิบายการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการในการขับเคลื่อนระบบนิเวศพลาสติกเครดิตในบริบทธุรกิจท่องเที่ยวและบริการของประเทศไทย ซึ่งยังมีหลักฐานเชิงประจักษ์ค่อนข้างจำกัด

บทบาทของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมต่อการพัฒนาศักยภาพ ผลการวิจัยพบว่า ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิต รองจากความสามารถในการแข่งขัน สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการไม่ได้เกิดจากทรัพยากรหรือความสามารถภายในองค์กรเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับคุณภาพของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการที่มีความไว้วางใจ มีเครือข่ายความร่วมมือ และมีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง จึงมีโอกาสเข้าถึงข้อมูล ทรัพยากร และการสนับสนุนที่จำเป็นต่อการประยุกต์ใช้ระบบพลาสติกเครดิตได้มากกว่า ข้อค้นพบดังกล่าวสามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม ซึ่งเสนอว่า ความร่วมมือระหว่างบุคคลหรือองค์กรเกิดขึ้นเมื่อแต่ละฝ่ายรับรู้ว่าการแลกเปลี่ยนก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันมากกว่าต้นทุนที่ต้องรับผิดชอบ (Blau, 1964; Ap, 1992) ในบริบทของระบบนิเวศพลาสติกเครดิต การแลกเปลี่ยนมิได้จำกัดอยู่เพียงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ แต่ครอบคลุมการแลกเปลี่ยนข้อมูล องค์ความรู้ เทคโนโลยี และความน่าเชื่อถือของระบบ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการดำเนินงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างหลายภาคส่วน ผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานของ Nunkoo and Ramkissoon (2011) และ Nunkoo and Gursoy (2012) ที่ชี้ให้เห็นว่า ความไว้วางใจและความร่วมมือเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ขณะที่ Nahapiet and Ghoshal (1998) และ Ostrom (1990) เสนอว่า เครือข่ายความสัมพันธ์และทุนทางสังคมช่วยเพิ่มการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ลดต้นทุนในการประสานงาน และส่งเสริมการจัดการทรัพยากรร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ ข้อค้นพบของการศึกษาครั้งนี้สะท้อนแนวคิดดังกล่าว

โดยแสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่ได้ทำหน้าที่เพียงสนับสนุนการดำเนินธุรกิจ แต่เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยลดความไม่แน่นอนในการนำระบบพลาสติกเครดิตไปประยุกต์ใช้ในระดับองค์กร ข้อค้นพบนี้ยังช่วยขยายการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมจากบริบทการอธิบายการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยว ไปสู่การอธิบายการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการภายใต้ระบบนิเวศพลาสติกเครดิต โดยชี้ให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่ได้เป็นเพียงปัจจัยสนับสนุน แต่เป็นทรัพยากรเชิงกลยุทธ์ที่ช่วยเชื่อมโยงองค์ความรู้ เทคโนโลยี และการสนับสนุนเชิงนโยบายไปสู่การดำเนินงานจริงของผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นประเด็นที่ยังได้รับการศึกษาอย่างจำกัดในบริบทธุรกิจท่องเที่ยวและบริการของประเทศไทย

การบูรณาการศักยภาพผู้ประกอบการสู่การขับเคลื่อนระบบนิเวศพลาสติกเครดิต เมื่อสังเคราะห์ผลการวิจัยทั้งหมดร่วมกัน พบว่า ศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิตของผู้ประกอบการไม่ได้เกิดจากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเพียงลำพัง แต่เกิดจากการบูรณาการระหว่างความสามารถภายในองค์กร ความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และกลไกสนับสนุนจากระบบนิเวศธุรกิจ ผลการศึกษาสะท้อนว่า แม้ผู้ประกอบการจะมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก แต่การเปลี่ยนศักยภาพดังกล่าวไปสู่การดำเนินงานจริงยังต้องอาศัยนโยบาย เทคโนโลยี และเครือข่ายความร่วมมือที่ช่วยลดข้อจำกัดในการประยุกต์ใช้ระบบพลาสติกเครดิตในระดับองค์กร ข้อค้นพบนี้สะท้อนว่า การจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิตควรถูกมองเป็นกระบวนการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการ มากกว่าการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อมเพียงอย่างเดียว กล่าวคือ ความสามารถในการแข่งขันทำหน้าที่เป็นกลไกภายในที่ช่วยให้องค์กรสามารถเรียนรู้และปรับตัว ขณะที่ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมช่วยเชื่อมโยงผู้ประกอบการเข้ากับองค์ความรู้ ทรัพยากร และการสนับสนุนจากเครือข่ายภายนอก เมื่อทั้งสองมิติได้รับการสนับสนุนด้วยนโยบายและโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม จะเอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิตอย่างต่อเนื่อง ในเชิงทฤษฎี ข้อค้นพบดังกล่าวเสนอให้มองศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิต (PCEMC) ในฐานะความสามารถเชิงองค์กรที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก มากกว่าการอธิบายด้วยทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งเพียงลำพัง โดยทฤษฎีความสามารถเชิงพลวัตอธิบายกระบวนการเรียนรู้และการปรับตัวขององค์กร ขณะที่ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมอธิบายบทบาทของความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การบูรณาการทั้งสองมุมมองช่วยอธิบายการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการได้ครอบคลุมยิ่งขึ้นในบริบทของระบบนิเวศพลาสติกเครดิต ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงเสนอว่า การพัฒนาระบบนิเวศพลาสติกเครดิตในภาคธุรกิจท่องเที่ยวและบริการควรมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการควบคู่กับการสร้างระบบสนับสนุนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ความร่วมมือ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี มากกว่าการมุ่งพัฒนาเครื่องมือหรือมาตรการเชิงนโยบายเพียงด้านเดียว ซึ่งเป็นข้อค้นพบที่ช่วยขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ระบบพลาสติกเครดิตในบริบทธุรกิจท่องเที่ยวและบริการของประเทศไทย และเป็นพื้นฐานสำหรับการกำหนดแนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอนาคต

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิตของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและบริการและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพดังกล่าว ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการมีศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิตอยู่ในระดับมาก โดยลักษณะของผู้ประกอบการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และความสามารถในการแข่งขัน ล้วนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อศักยภาพ ซึ่งความสามารถในการแข่งขันเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาระบบพลาสติกเครดิตในภาคธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ จำเป็นต้องอาศัยทั้งการเสริมสร้างศักยภาพภายในองค์กรและความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควบคู่กับการสนับสนุนเชิงนโยบาย เพื่อผลักดันการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าความสามารถในการแข่งขันเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงที่สุดต่อศักยภาพในการจัดการระบบนิเวศพลาสติกเครดิต หน่วยงานภาครัฐจึงควรออกแบบโครงการที่มุ่งเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีของผู้ประกอบการ มากกว่าการเน้นมาตรการสร้างแรงจูงใจทางการเงินเพียงอย่างเดียว

2. ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและบริการควรเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และร่วมพัฒนาระบบการจัดการพลาสติกเครดิตที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในระดับองค์กร

3. หน่วยงานที่กำหนดนโยบายควรออกแบบมาตรการสนับสนุนด้านเทคโนโลยี แรงจูงใจ และระบบติดตามตรวจสอบ เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ระบบพลาสติกเครดิตและยกระดับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ข้อจำกัดของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัด 2 ประการ ได้แก่ (1) การเก็บข้อมูลเฉพาะผู้ประกอบการในกรุงเทพมหานคร ซึ่งอาจมีข้อจำกัดในการอ้างอิงผลไปยังพื้นที่ที่มีบริบทแตกต่างกัน และ (2) การใช้ข้อมูลภาคตัดขวางจากการประเมินตนเองของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งสะท้อนการรับรู้ในช่วงเวลาที่ศึกษา นอกจากนี้ การศึกษามุ่งอธิบายศักยภาพของผู้ประกอบการในระดับองค์กร จึงยังไม่ครอบคลุมปฏิสัมพันธ์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตลอดระบบนิเวศพลาสติกเครดิต

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยในอนาคตควรขยายพื้นที่ศึกษาไปยังจังหวัดท่องเที่ยวหรือภูมิภาคอื่นของประเทศไทย เพื่อเปรียบเทียบศักยภาพของผู้ประกอบการในบริบทที่แตกต่างกัน รวมทั้งควรใช้การศึกษาเชิงติดตาม เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของศักยภาพผู้ประกอบการภายหลังการประยุกต์ใช้ระบบพลาสติกเครดิต และทดสอบกรอบแนวคิด PCEMC ในอุตสาหกรรมหรือประเทศอื่น เพื่อยืนยันความสามารถในการประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดดังกล่าวในบริบทที่หลากหลาย

.....

References

Ap, J. (1992). Residents' perceptions on tourism impacts. *Annals of Tourism Research, 19*(4), 665–690.

Blau, P. M. (1964). *Exchange and power in social life.* Wiley.

Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques* (3rd ed.). John Wiley & Sons.

Geissdoerfer, M., Savaget, P., Bocken, N. M. P., & Hultink, E. J. (2017). The circular economy – A new sustainability paradigm?. *Journal of Cleaner Production, 143*, 757–768. https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2016.12.048

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2019). *Multivariate data analysis* (8th ed.). Cengage Learning.

Hart, S. L. (1995). A natural-resource-based view of the firm. *Academy of Management Review, 20*(4), 986–1014. https://doi.org/10.5465/amr.1995.9512280033

Hart, S. L., & Dowell, G. (2011). Invited editorial: A natural-resource-based view of the firm: Fifteen years after. *Journal of Management, 37*(5), 1464–1479. https://doi.org/10.1177/0149206310390219

Hart, S. L., & Dowell, G. (2011). Invited editorial: A natural-resource-based view of the firm: Fifteen years after. *Journal of Management, 37*(5), 1464–1479. https://doi.org/10.1177/0149206310390219

Homans, G. C. (1958). Social behavior as exchange. *American Journal of Sociology, 63*(6), 597–606.

Nahapiet, J., & Ghoshal, S. (1998). Social capital, intellectual capital, and the organizational advantage. *Academy of Management Review, 23*(2), 242–266. https://doi.org/10.5465/amr.1998.533225

Nunkoo, R., & Gursoy, D. (2012). Residents' support for tourism: An identity perspective. *Annals of Tourism Research, 39*(1), 243–268.

Nunkoo, R., & Ramkissoon, H. (2011). Power, trust, social exchange and community support. *Annals of Tourism Research, 39*(2), 997–1023.

Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory* (3rd ed.). McGraw-Hill.

Ostrom, E. (1990). *Governing the commons: The evolution of institutions for collective action*. Cambridge University Press.

Teece, D. J. (2007). Explicating dynamic capabilities: The nature and microfoundations of (sustainable) enterprise performance. *Strategic Management Journal, 28*(13), 1319–1350.

Teece, D. J., Peteraf, M., & Leih, S. (2016). Dynamic capabilities and organizational agility: Risk, uncertainty, and strategy in the innovation economy. *California Management Review, 58*(4), 13–35. https://doi.org/10.1525/cmr.2016.58.4.13

Teece, D. J., Pisano, G., & Shuen, A. (1997). Dynamic capabilities and strategic management. *Strategic Management Journal, 18*(7), 509–533.

United Nations Environment Programme (UNEP). (2021). *From pollution to solution: A global assessment of marine litter and plastic pollution*. https://www.unep.org/resources/pollution-solution-global-assessment-marine-litter-and-plastic-pollution

United Nations Environment Programme. (2023). *Turning off the tap: How the world can end plastic pollution and create a circular economy*. UNEP.

United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 Agenda for sustainable development* (A/RES/70/1). United Nations. https://sdgs.un.org/2030agenda

Verra. (2023). *Plastic waste reduction standard*. Verra. https://verra.org/programs/plastic-waste-reduction-standard/

World Bank. (2024). *Plastic credits at a glance: Product overview series*. World BankGroup. https://thedocs.worldbank.org/en/doc/411ebaec936068e4bb62a0e40ebce522-0320072024/original/Product-Overview-Plastic-Credits-FINAL.pdf